

ALGEMEEN BESTUUR

Betreft: Informerend Programma: 2. Voldoende en gezond water
Portefeuillehouder: Reitsema / Luitjens
Route: Poho-DB-AB

Onderwerp

Evaluatie Peilbesluiten

Bijlagen

Geen

Kennisnemen van

Voortgang evaluaties peilbesluiten en uitkomst evaluatie 'Peilbesluit Marumerlage 2014'

Context

Peilbesluiten bij Noorderzijlvest: huidige status en focus voor komende jaren

Binnen het waterschap werken we aan goed beheer van water. Een middel in het goede beheer is het opstellen en handhaven van peilbesluiten. Dit is vastgesteld in het beleid peilbesluiten, wat voor iedereen openbaar te vinden is op de website van het waterschap.¹ Een onderdeel van dit beleid is het periodiek evalueren van peilbesluiten. Dit stuk geeft een beeld bij de stand van zaken van die evaluaties.

Evaluatie Peilbesluit Marumerlage 2014

Op 4 februari 2015 heeft het Algemeen Bestuur van waterschap Noorderzijlvest (AB) het peilbesluit Marumerlage vastgesteld (zie afbeelding) (Bestuursstukken 2000 - 2015 – 5746). In 2024 is een evaluatie van het genoemde peilbesluit opgestart, mede omdat het peilgebied Marumerlage beïnvloed wordt door het in 2024 genomen peilbesluit Dwarsdiep.

Figuur 1 Peilgebied Marumerlage

¹ <https://cuatro.sim-cdn.nl/noorderzijlvest/uploads/beleid-peilbeheer-en-peilbesluiten-2018.pdf>

Inleiding

Het doel van de evaluatie is om te bepalen of het peilbesluit Marumerlage voldoet aan de gestelde doelstellingen en uitgangspunten. Deze doelstellingen waren in hoofdlijn:

- a. De ontwikkeling van natte en vochtige natuurdoeltypen in het plangebied (EHS); het peilbeheer wordt hierop afgestemd.
- b. De Marumerlage moet een paai- en opgroeiplaats voor vis worden, en moet daarvoor ook goed bereikbaar zijn voor vis (KRW).
- c. De watervoerendheid en doorstroming van het KRW-waterlichaam Dwarsdiep (klein onderdeel van totale systeem) wordt verbeterd.(KRW).
- d. De inrichting moet op het toekomstige beheer afgestemd zijn.
- e. Het open beekdallandschap moet open blijven, vooral de natte zones in het beekdal.
- f. De afvoer, drooglegging en de ontwatering van de bovenstroomse landbouwpercelen en de dorpskern van Marum blijven gewaarborgd.

De evaluatie richt zich op de aspecten die hiertoe leiden zoals peilbeheer, grondwaterstanden, natuurontwikkeling, waterkwaliteit en beheer en onderhoud. Hiervoor zijn interviews gehouden en is een documentstudie en analyse van meetdata gedaan. Daarna is een rapportage opgesteld.

Peilbesluiten bij Noorderzijlvest: huidige status en focus voor komende jaren

Binnen ons werkgebied zijn in totaal 30 peilbesluiten vastgesteld, waarvan 13 recent zijn opgesteld. Voor de overige 17 gebieden moet nog een nieuw peilbesluit worden genomen of een bestaand besluit worden herzien. Onze eerste focus ligt bij het opstellen van deze ontbrekende en of verouderde peilbesluiten. Dit is essentieel om ook in deze gebieden duidelijkheid te bieden over het gewenste waterbeheer en te zorgen voor een klimaatbestendig watersysteem.

Tegelijkertijd starten we komende jaren met de evaluatie van de reeds vastgestelde peilbesluiten ouder dan 5 jaar. Deze evaluatie is bedoeld om te toetsen of de besluiten nog aansluiten bij actuele ontwikkelingen, zoals klimaatverandering, bodemdaling en veranderende gebruiksfuncties.

Door het gelijktijdig uitvoeren van beide trajecten, het vaststellen van nieuwe peilbesluiten en het evalueren van bestaande bouwen we aan een toekomstbestendig en adaptief watersysteem met bijhorend waterbeheer.

Conclusie

De komende jaren zullen er, naast vast te stellen peilbesluiten, ook diverse evaluaties van genomen peilbesluiten volgen. Over deze evaluaties zal het AB geïnformeerd worden met in dit voorstel de Marumerlage als eerste voorbeeld. Er is nog geen planning voor de evaluatie en prioritering van andere evaluaties. Daarbij willen we de voor evaluaties benodigde gegevens, zoals meetgegevens, meer automatiseren zoals dit ook voor de KRW-maatregelen wenselijk is.

Evaluatie peilbesluit Marumerlage

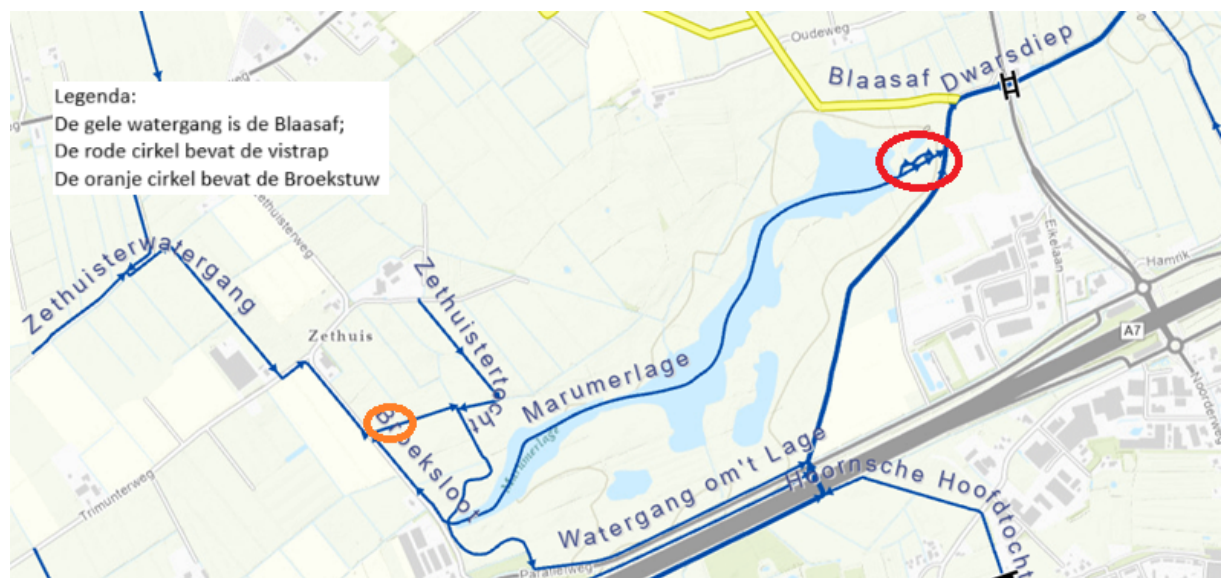
Relevante constatering

- **Peilbeheer:** In de praktijk zijn er afwijkingen van het peilbesluit naar een meer dynamisch peil met hogere waterstanden in de winter en lagere waterstanden in de zomer. Dit heeft een positieve impact op de ecologische ontwikkeling van het gebied. Daarnaast is er door een afwijkende stand van een stuw (zie figuur 2) minder water de Marumerlage ingestroomd dan gewenst was. De afwijkende stuwstand is later gecorrigeerd.
- **Effecten omgeving:** De monitoring die heeft plaatsgevonden is onvoldoende om vast te stellen of het voorkomen van negatieve effecten op de omgeving behaald is. Uit de grondwatermetingen blijkt wel dat in het landbouwgebied ten noorden van de Marumerlage een grotere grondwaterstandsstijging heeft plaatsgevonden dan dat op basis van de berekeningen werd verwacht. Dit is het NNN-gebied wat binnenkort bij de Marumerlage

betrokken wordt.

Voor de dorpskern van Marum geldt dat er met het peilbesluit niks is veranderd, deze voert nog steeds rechtstreeks af op het Dwarsdiep en wordt daarmee niet beïnvloed door de Marumerlage. Ook het landbouwgebied aan de noordzijde van de Marumerlage wordt niet beïnvloed door de Marumerlage, dit gebied voert via de hoofdwatgang Blaasaf (zie figuur 2) direct af naar het Dwarsdiep. Het landbouwgebied ten westen (peilgebied Broek en bovenstrooms hiervan) van de Marumerlage voert deels af via de Marumerlage. Door een onjuiste instelling van de kunstwerken en een snel dichtgroeïende Broeksloot in de periode tot en met 2023 is er meer water via Watergang om 't Lage afgevoerd dan de bedoeling was.

- **Ontwikkeling natuur:** De ontwikkeling van vochtige en natte natuurdoeltypen is naar wens. Het natuurlijke peilbeheer wordt door Staatsbosbeheer en de Provincie Groningen als cruciaal gezien voor een goede ontwikkeling van deze natuurdoeltypen.
- **Waterkwaliteit en KRW:** De vispassage benedenstrooms van de Marumerlage (zie figuur 2) functioneert niet goed doordat er te weinig water beschikbaar is voor goed functioneren van dit type vispassage. De vispassage staat een groot deel van het jaar droog. Ook is de onderhoudbaarheid van de vispassage niet optimaal. Dit leidt waarschijnlijk tot minder vis in de Marumerlage dan gewenst. Echter is hier geen nadere monitoring van geweest. Daarnaast is de waterkwaliteit in de Marumerlage niet goed. De omstandigheden zijn erg voedselrijk en concentraties fosfor totaal en stikstof totaal zijn hoger dan in omliggende wateren. Er is sprake van algenbloei en zuurstofverzadiging in de zomer is laag. Het is de vraag of de Marumerlage hiermee op dit moment wel een geschikte paai- en opgroeiplaats is voor de doelsoorten in het Dwarsdiepgebied.
- **Waterconservatie:** De gemiddelde grondwaterstand in het gebied is toegenomen. In de zomer is de grondwaterbeschikbaarheid hierdoor toegenomen, maar dit is alleen aanwezig in de Marumerlage zelf en in de directe omgeving.
- **Beheer en onderhoud:** in de dagelijkse praktijk zijn verbeterpunten voor het beheer en onderhoud mogelijk, vooral in de vistrap van de Marumerlage en de Broeksloot ten westen van de Marumerlage. Daarnaast is de afwateringsstuw van de Marumerlage (KST1002) verzakt. Deze moet hersteld worden.
- **Monitoring:** er is geen datalogger voor oppervlaktewaterstanden in de Marumerlage aanwezig, hierdoor is er niet voldoende zicht op de ontwikkeling van de waterstanden. Daarnaast is er ook geen monitoring op bepaalde mogelijk gevoelige locaties voor grondwatereffecten gedaan. Ook de monitoring van visstand, plantengroei en macrofauna heeft weinig plaatsgevonden. Er kan verbeterd worden in het opstellen en uitvoeren van monitoringsplannen.

Figuur 2 Stuw, vistrap en watergang Blaasaf

Conclusies Marumerlage

1. Herbepaal de positie van de Marumerlage voor de KRW waarbij de constatering over de waterkwaliteit en de mogelijkheden om de vispassage werkend te krijgen meegenomen worden.
2. De verbeterpunten voor het beheer en onderhoud worden verder verkend in de lopende verkenning voor Marumerlage fase 2 (zie informatief voorstel voortgang ZWK, AB 27-11-2024).
3. Ten aanzien van het watersysteem is meer monitoring gewenst. Ten aanzien van de KRW-doelstellingen is meer soorten-monitoring wenselijk, afhankelijk van conclusie 1.
4. Er is geen aanleiding gevonden tot aanpassing van het peilbesluit. Actieve verlenging is niet noodzakelijk; zonder aanpassingen blijft het peilbesluit geldig.
5. Ten aanzien van de verbinding met de waterberging Dwarsdiep is het nodig aan de noordzijde van de Marumerlage een kade aan te leggen en overige kaders als onderdeel van de waterbergingskade als regionale kering aan te wijzen.